Cennetin Özlediği Sahâbî

AMMÂR B. YÂSİR

Radiyallahu Anhu

وَيْحَ عَمَّارُ تَقْتُلُهُ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ
يَدْعُوهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ وَيَدْعُونَهُ إِلَى النَّارِ

"Vah Ammâr'a! Onu bağy/azgın bir topluluk öldürecektir. O, onları cennete çağıracak; onlar ise onu cehenneme çağıracaklardır."

(Buhârî, *Cihad*, 17)

"Toplanın Ey Müslümanlar toplanın! Bakın ben Ammâr'ım! Size cennetten davet var!"

Ammâr b. Yâsir (ra)

(İbn Sa'd, Tabakât, III, 290)

Adı	Ammâr b. Yâsir
Anlamı	İmar eden, memur kılınan
Künyesi	Ebû'l-Yakzân/*Yakzân'ın babası*
Lakabı	Tayyibi'l-Mutayyeb/*Temizliği tasdik edilen kişi*
Baba Adı	Yâsir b. Âmir
Anne Adı	Sümeyye bint Habbat
Kabilesi	Ansoğulları/Yemen
Doğum Yeri	Mekke
Doğum Yılı	N. Öncesi, 46/ Miladî, 564
İslam'a Girişi	Nübüvvetin ilk günleri
Sohbet Süresi	23 yıl
Rivayeti	62
Savaşları	Bedir, Uhud, Hendek, Cemel, Sıffin vs.
Görevleri	Kûfe valiliği, komutanlık, mimarlık
Vefat Yeri	Sıffin/Suriye
Vefat Yılı	Hicrî, 37/ Miladî, 657
Vefat Yaşı	93

Cennetin Özlediği Sahâbî
AMMÂR B. YÂSİR
(Radiyallahu Anhu)

Allah'a hamd, Resûlü'ne salât ve selam, hayat defterinin sayfalarını çevireceğimiz Asr-ı Saâdet'in önemli siması olan Ammâr b. Yâsir'e (ra) selam olsun.

Selam olsun, yaratılışının gayesi olan kulluğu kendine dert edinenlere...

Selam olsun, derdi kulluk olduğu için nasıl daha iyi bir kul olabilirim diye yeryüzünün en has, en ideal kulları olan sahâbeyi daha fazla tanıma adına gayret gösterenlere...

Selam olsun, sahâbenin değer ve kıymetini öğrenip, onlar nerde biz nerde demeyip, onlar orada çok büyük bir yerde, biz ise burada onların izlerinin üzerinde deyip, gayret içerisinde olanlara...

Selam olsun, seven, sevmeye çalışan, sevmeyi beceren, tüm muhabbet insanlarına...

İnşallah hepimiz, bu selamların muhatabıyız; Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi, atıfeti, nimeti, hikmeti, mağfireti hepinizin ve hepimizin üzerine olsun.

Kütahya ve Ammâr b. Yâsir

Bu büyük sahâbînin bu topraklarda anlatılmasının sebebine gelince, bunun birkaç sebebi var da biz bu sebeplerden iki tanesine burada yer verelim. Bunlardan birincisi; Kütahya ilimiz Malazgirt seferlerinden sonra hep

İslâm şehri olmuştur, inşallah kıyamete kadar da böyle kalacaktır. O yıllardan sonra gerek Selçuklu dönemlerinde, gerek Germiyanoğulları zamanlarında, gerekse Osmanlı dönemlerinde burada birçok mescid ve cami inşa edilmiştir. Mescidlerinin ve camilerinin çok olduğu bu ilimizde istedik ki yeryüzünün en değerli üç mescidinden biri olan[1] Mescid-i Nebevînin inşaat ustası olan Ammâr b. Yâsir'i burada anlatalım.

İkincisi: Hicretin 23. yılında, İslâm askerlerinin o günkü adı Ammuriye olan, Afyon yakınlarına düzenlenen seferde olduğu için Hz. Ebû Zer'i Afyon'da, bir şehadet aşığı olan Abdullah b. Cahş'ı Eskişehir'de anlattık. İnşallah birkaç program sonra Uşak'ta Miktad b. Amr'ı gündem edeceğiz. Hz. Ebû Zer'in, Abdullah b. Cahş'ın, Miktad b. Amr'ın ve Ammâr b. Yâsir'in birbirlerine karşı muhabbetleri çok farklıdır. Efendimiz (sas) birbirlerini seven bu sahâbîleri birbirlerinden hiç ayırmazdı; onun ayırmadıklarını biz de ayırmayalım dedik, bu dört ismi birlerine yakın bu dört şehirde anlatalım diye karar vedik. Bundan dolayı da Kütahya'da Ammâr b. Yâsir dedik; Rabbim hakkı ile anlamayı hepimize nasip eylesin.

Öyleyse gelin bu büyük insanın, saâdet asrının çok önemli bir siması olan bu büyük sahâbînin hayat defterinin başına bir oturalım bakalım bizlere ne söyleyecek, hayatının üzerinden bizlere nasıl mesajlar verecek...

Kimdir Ammâr b. Yâsir?

Ammâr b. Yâsir'in anne ve babasını, siyerden az bir şey haberdar olan herkes çok iyi tanır. Onun babası Yâsir b. Âmir, Annesi, Sümeyye b. Habbat...[2]

Babası Yâsir b. Âmir aslen Yemenlidir. Yemen'in en meşhur kabilelerinden biri olan Ans kabilesindendir. Nübüvvetten yıllar önce Mekke'ye gelmiştir. Ne için Mekke'ye geldiğine baktığımızda, sevk-i ilahinin ne demek olduğunu daha iyi kavramış oluruz. Ammâr b. Yâsir'in babası olan Yâsir

[1] *"İbâdet için şu üç mescidden başkasına yolculuk edilmez: el-Mescidü'l-Haram, Mescidü'r-Rasûl (Mescid-i Nebevî) ve Mescidü'l-Aksâ."* Buharî, *Enbiyâ*, 8; Müslim, *Mesâcid*, 2.

[2] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 280.

b. Âmir'in, üç erkek kardeşi daha varmış, bu kardeşlerden biri Yemen'den Şam'a ticari bir sefer için gitmiş ve bir daha da kendinden haber alınamamış. Bunun üzerine üç kardeş, bu kayıp kardeşlerini bulmak için yola çıkmışlar, araya araya Mekke'ye kadar gelmişler. Mekke'de de bulamayınca, diğer iki kardeş Yemen'e dönmeye karar vermiş, ama Yâsir Mekke'yi çok sevmiş, Mekke'de kalmaya karar vermiş. O günün sosyal yapısı gereği Mekke'de kalabilmesi için birinin himayesine girmesi gerekirdi. O da Ebû Cehil'in ve Halid b. Velid'in amcası Ebû Huzeyfe b. Muğire'nin himayesine girmiş ve o günden sonra Mekke'de yaşamaya başlamış... [3]

Anne Sümeyye b. Habbat'a gelince, bir rivayete göre o da Yemenli, Muhammed Hamidullah'a göre ise Türk asıllı bir köledir. Hamidullah Hoca, onun asıl isminin Bamıh olduğunu, Bamıh'ın aslının da Pamuk olduğunu, İran topraklarında yaşayan bir Türk ailesine mensup olduğunu, önceleri hediye yolu ile Taif'e geldiğini, daha sonra Mekke'ye köle olarak satıldığını ve onu en son Ebû Huzeyfe b. Muğire'nin aldığını söylemektedir. [4]

Görüldüğü üzere, sevk-i ilahi bu iki insanı Mekke'de Ebû Huzeyfe'nin evinde buluşturur ve bir müddet sonra Ebû Huzeyfe bunları evlendirir. Allah bu evlilikten o haneye, üç erkek çocuk nasip eder. Bunlar; Hureys, Ammâr ve Abdullah'tır... [5] Hureys hakkında fazla malumat yoktur, İslâm öncesi dönemde, Dîloğulları kabilesi tarafından öldürüldüğü söylenmektedir.[6] Ama Ammâr ile Abdullah, iki mü'min kardeş olarak elele cennete yürüyeceklerdir.

Çağrı filminin etkisi ile midir, nedir bilemiyoruz, biz hep Ammâr b. Yâsir'i, İslâm'ın ilk günlerinde, Ali gibi, Sa'd gibi, Zübeyr gibi, Talha gibi gencecik bir delikanlı olarak zihnimizde tasvir ederiz. Ama işin hakikati böyle değildir. O miladî 610'da Müslüman olduğunda tam 46 yaşında idi; yani

[3] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 280, 281.
[4] Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* II, 662.
[5] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 280, 281.
[6] İbn Sa'd, *Tabakât,* IV, 151.

Efendimiz'den (sas) 6 yaş büyüktü. Dolayısı ile onun doğum tarihi miladî olarak 564'dür.[7]

46 yaşma kadar Mekke'de mevcut dini hayatın içerisinde büyüyen Ammâr b. Yâsir, babası ve annesi ile birlikte putlara pek itibar etmeyen, Mekke'nin o dini yapısını kabul etmeyen biridir. Sosyal anlamda ise azat edilmiş köleler olan Yâsir ile Sümeyye'nin çok sevdikleri evlatları olarak hayatını geçirdiğini görmekteyiz. Efendimiz (sas) ile Nübüvvet öncesi tanışıklığının ve dostluğunun olduğunu bazı rivayetlerde görmekteyiz. Hatta, Efendimiz'in (sas) Hz. Hatice ile olan evliliğinde ve düğününde, Ammâr b. Yâsir'in de Efendimiz'in (sas) arkadaşı olarak hazır bulunduğu rivayet edilir. [8]

İmana Yürüyüşü

İnsanlık tarihinin en büyük olaylarından biri olan son vahyin nuzûlü ile birlikte, Mekke'de bu yeni din konuşulmaya başlandığında, Efendimiz (sas) daha birkaç gün olmuştur ki Erkâm b. Ebi'l-Erkâm'ın evini bir pota, bir zemin olarak edinmeye başlamıştı. O günlerin birinde Ammâr b. Yâsir, Efendimiz'in (sas) dilinden bazı Kur'ân ayetleri duymuş, bunlardan çok etkilenmiş, daha fazla bilgi almak için Erkâm'ın evine doğru yürümüştü. O evin kapısına geldiğinde birini daha, o evin kapısının önünde bulacaktı. Birbirlerine işin başında neden orada olduklarını söylemek istemeyen o iki yabancı, -yabancı diyorum çünkü ikisi de aslen Mekkeli değil- bir müddet ayaküstü sohbet edecekler. Sonra yaşça büyük olan Ammâr b. Yâsir, Süheyb-i Rûmi'ye soracak: "Ne arıyorsun burada?" diye, Süheyb-i Rûmî: "Sen ne arıyorsan ben de onu arıyorum" diyecek; bunun üzerine ikisi beraber Dârü'l-Erkâm 'a girecek ve ikisi beraber iman şerbetini o gün içeceklerdir.[9] O günler iman edenlerin sayısı halen 30'a varmamıştır.

Ammâr b. Yâsir, iman ettiği o ilk gün sabahından akşamına kadar Erkâm'ın evinden ayrılmayacak; o gün öğrendiği hakikatlerle hayatı değişecek, o günden sonra da o ev onun hep gidip geldiği bir menzil olacaktı.

[7] İbn Hacer, *el-İsâbe,* II, 1300.
[8] İbn Kesîr, *el-Bidâye,* II, 459-460.
[9] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 257, 258.

Efendimiz (sas) Dârü'l-Erkâm'da inen Kur'ân ayetleri ile elinin altındaki yiğitleri yetiştirirken, Ammâr da bundan nasiplenecek, ilk günlerden itibaren Kur'ân'ın elmas hakikatleri onun yüreğini ve hayatını değiştirecekti.

Anne ve babası, Ammâr'daki bu değişikliği fark edecekler, bir müddet sonra Ammâr, ailesine de açacak bu önemli meseleyi ve onları da imana taşıyacaktı. Kardeşi Abdullah'ın iman edip etmediği biraz tartışmalıdır. Bir rivayete göre iman etmiş, o da işkenceler altında can vermiştir. Bir diğer rivayete göre ise işkenceler görmüş, Mekke döneminin sonlarında vefat etmiştir. [10]Başka bir rivayete göre ise iman etmeden Mekke'de vefat etmiştir. Allahu âlem ama en doğrusu, iman edip işkenceler altında can vermesidir. [11]

Ammâr b. Yâsir, anne, baba ve kardeşi ile Efendimiz'den (sas) sonra iman eden ilk İslâm ailesinin mensubudur. Aklınıza hangi sahâbî gelirse gelsin, Ammâr için söylediğimiz bu özellikten mahrumdur. Meselâ; Hz. Ali; annesi iman etmiş ama babası iman etmemiştir. Kardeşi Akil nice sonraları gelmiştir. [12]Meselâ; Hz. Ebû Bekir'in annesi Selma Ümmü'l-Hayr ilk günler iman etmiş, ama babası Ebû Kuhafe nice sonraları iman etmiştir. [13]Aynı şey Talha b. Ubeydullah, Sa'd b. Ebî Vakkas, Abdurrahman b. Avf, Mus'ab b. Umeyr ve daha niceleri için geçerlidir. Ancak Ammâr, annesi, babası ve kardeşi ile iman eden hem de işin başında iman eden ilk iman ailesi olacaktır. Bu da çok büyük bir şereftir.

Baskılar, İşkenceler ve Şehadet

Bu ailenin iman ettiği duyulunca;tehditler, baskılar, en sonunda da işkenceler başlamıştır. Öyle işkenceler ki anlatılması ve aktarılması bile takatleri zorlayacak işkenceler... Aklınıza gelen en ağır işkencelere bu iman ailesi günlerce muhatap olmuştur. Akrabaları, aileleri olmadığı için Mekke'de onları savunacak kimseler de olmadığından, Mekkeliler diğer kölelere ibret ol-

[10] İbn Hacer, *el-İsâbe,* III, 1141.
[11] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 281.
[12] İbn Hacer, *el-İsâbe,* II, 1276; Yıldırım Muhammed Emin, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü,* s. 286-287.
[13] İbn Hacer, *el-İsâbe,* II, 1236.

sun diye onlara, akılların almayacağı işkenceler yapıyorlardı.[14] Başta Efendimiz (sas) olmak üzere tüm mü'minler yürekleri kan ağlamasına rağmen ellerinden bir şeyler gelmiyor, sadece onlara dua ediyorlardı. O işkenceler devam ederken Efendimiz (sas) bu fedakâr aileyi ziyaret ediyor ve onlara şunu diyordu: **"Sabredin Ey Yâsir Ailesi! Görüşmemiz cennette, cennet sizi bekliyor!"** [15] Onlar da bu söz karşısında teskin oluyor, sabrı kuşanarak küfür karşısında direnmeye devam ediyor ve *ahad ahad* sloganını en gür seda ile o zalimlerin yüzlerine karşı haykırıyorlardı.

O günlerin birinde Ammâr'a yine çok büyük ve ağır işkenceler yapılmıştı. Güneşin altında kızdırılan demir bir zırh giydirilmiş, o kızgın zırhın içerisinde âdeta pişirilmişti. Efendimiz (sas) Ammâr'ın bu haline şahit olunca, ellerini tutmuş, gözlerinde yaşlar akarak: **"Allah'ım! Nasıl ateşi İbrahim'e serin ve selamet kıldınsa, Ammâr'ın ateşini de ona serin ve selamet kıl!"** [16] diye dua etmiştir.

Ammâr b. Yâsir, her gün biraz daha şiddeti artan işkenceler altında dayanmaya çalışıyordu. Gözlerin önünde yaşlı babası ve annesine Ebû Cehil neler neler yapmıştı. İşkencelerin en ağırı, en dayanılmazı neydi biliyor musunuz? İnsanın gözü önünde sevdiklerine işkence yapılmasıydı. İşte Ammâr gözlerinin önünde annesine ve babasına hatta kardeşi Abdullah'a yapılan işkencelere şahit oluyordu.

Bir gün öyle bir hale geldi ki artık dayanamadı ve müşriklerin memnun olacağı bazı sözleri söyledi. Lat'ı, Uzza'yı övdü, Efendimiz'e (sas) karşı kötü sözler söyledi. Müşrikler bundan memnun olmuşlardı. Bunun üzerine onu serbest bırakmışlardı. Ammâr anında gözyaşları içerisinde Efendimiz'e (sas) gelmiş: "Ya Resûlullah! Ben çok büyük bir suç işledim. Onları memnun edecek sözler söyledim. Rabbimi ve seni hoşnut etmeyecek sözler söyledim" demişti. Efendimiz (sas) mübarek elleri ile Ammâr'ın gözyaşlarını silmiş, başını göğsüne doğru yaklaştırmış: **"Sen o sözleri söylerken kalbin ne diyordu"** diye sormuştu. Ammâr: "Ya Resûlullah! Vallahi kalbim iman ile do-

[14] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 281.
[15] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 283; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid,* IX, 293.
[16] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 283.

luydu" demişti. Efendimiz (sas) bu cevap karşısında memnun olmuş: **"Sen söylediklerinden mesul değilsin, aynı işkenceleri bir daha görsen, yine aynı sözleri söyleyip, onların baskılarından kurtulabilirsin"** demişti. [17] Efendimiz (sas) Ammâr'a bu sözleri söyledikten sonra Nahl Sûresi'nin 106. ayeti nazil olmuştu. Bu ayette Rabbimiz diyordu ki: ***"Kalbi iman ile dolu olmasına rağmen işkencelerle inkâra zorlanan kişi müstesna, iman ettikten sonra her kim Allah'ı inkâr ederse, kalbini inkâra açarsa, o Allah'ın gazabını hak etmiştir. Onlar için büyük bir azab vardır."*** [18]

Efendimiz (sas) ona ruhsat vermesine rağmen, Ammâr sadece bir kez bu ruhsatı o zaman kullanmış bir daha da asla kullanmamıştı. Her gün daha da şiddetlenen o işkencelerin sonunda bir gün Ebû Cehil önce annesi Sümeyye'yi çok feci bir şekilde öldürmüş,[19] aynı günün akşam saatlerinde ise baba Yâsir şehadet kervanına katılmıştı. [20] Sonra Abdullah... [21]Yâsir ailesinden geriye sadece Ammâr kalmıştı, böylelikle Ammâr b. Yâsir İslâm'ın ilk şehitlerinin değil, ilk şehit ailesinin çocukları olmuştu. Neden bu ifadeyi böyle kullandım? Sebebi şu: İbn Hacer *el-İsâbe*'sinde der ki: İslâm'ın ilk şehidi, Hz. Hatice'nin ilk evliliğinden olan oğlu Hâris b. Ebî Hâle'dir. [22] O ilk günlerde Kâbe'de yaşanan bir arbedede, şehit edilmiş ve böylelikle ilk şehit Peygamber'in hanesinden biri olmuştur.[23] Dolayısı ile Hâris ilk şehit ise Yâsir ailesi de aile olarak İslâm'ın ilk şehit ailesidir. Ammâr da bu şehit ailenin şerefli bir ferdidir.

Ammâr b. Yâsir yıllarca bu baskıları gördü; bazı siyer âlimlerimize göre ikinci Habeşistan'a hicret etti, [24] bazılarına göre ise 13 yıl boyunca Mekke'de kaldıktan sonra Medine'ye hicret etti. Onun Mekke hayatında yaptığı

[17] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 284.
[18] Nahl Sûresi, 16/106.
[19] Ebû Cehil, Sümeyye validemizin bir ayağını bir deveye, öteki ayağını başka bir deveye bağlamış, saatlerce öyle işkence ettikten sonra, elindeki mızrağı göğsünün üzerine saplayarak, onu şehit etmişti. Bkz. Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, I, 160, Beyhakî, *Delâil*, II, 82.
[20] İbn Sa'd, *Tabakât*, IV, 151; X, 286.
[21] Belâzürî, Abdullah'ın okla vurulup şehit edildiğini söylemektedir. Bkz. Belâzürî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, I, 160.
[22] Bkz. Yıldırım Muhammed Emin, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 286, 287.
[23] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 333, 334.
[24] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 285.

önemli bir işe daha şahit olmaktayız. Evinin bir odasını risaletin davasına açmış, aynen Dârü'l-Erkâm gibi, risaletin davasına bir hizmet alanı açmıştır. Yıllarca o evde, cemaatle namazlar kılınmış, Allah'ın ayetleri okunmuş, Müslümanların bir araya gelerek sohbet edecekleri bir mekân olmuştu. [25]

Medine'ye Hicreti

13 yıllık Mekke hayatının ardından Ammâr b. Yâsir, Hicretin o zorlu yollarını, yine büyük zorlukla yürümüştü. Medine'ye vardığında, ileri de Bedir'in şehitlerinden biri olacak olan, bir tevbe kahramanı olan Ebû Lübabe'nin kardeşi Mübeşşir b. Abdülmünzir'in evine misafir oldu.[26] Sonra Efendimiz'in (sas) yanına gitti ve takva üzere kurulan ilk mescit olan[27] Kubâ mescidinin inşaat ustası oldu. [28]O çok kabiliyetli bir usta idi. Ne güzel bir tevafuk ki Ammâr'ın kelime anlamlarından biri de imar eden demektir. Bir diğer anlamı ise bir işe memur kılınandır. O gerçekten mescitler imar eden biriydi. Kubâ'daki o ilk mescidi inşa edildikten sonra da sıra Mescid-i Nebevi'nin inşasına geldi. İnşa sürecinde de onun çok büyük emek ve gayretleri oldu. Şimdi o günlere ait yani mescidin inşaatının devam ettiği günlere ait bir hatırayı sizlerle paylaşacağım. Çok önemli olan bu hatıra bir ihbar-i gaybiyi de bize bildirecek...

Seni Bağî Bir Topluluk Öldürecek!

O günler 59-60 yaşında olan Ammâr b. Yâsir, Efendimiz'in (sas) devesi Kusvâ'nın[29] işareti ile Sehl ve Süheyl isimli iki yetim çocuğunu arsasını satın almasına şahit olmuş ve bir plan doğrultusunda bu mescidin inşaatının hazırlıklarına başlamıştı.[30] Neredeyse 1-1,5 ay mescidin arsasının temizlenmesi ile geçmişti. Çünkü arsanın üzerinde ciddi bir çöp, arka tarafında eskiden kalma on-on beş mezar ve bakımsız bir hale giren çalı-çırpı vardı. Arsanın hazır hale gelmesinden sonra aynen Kubâ'da olduğu gibi, Efendi-

[25] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 285.
[26] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 285.
[27] Tevbe 9/108.
[28] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 285, 286.
[29] Semhûdî, *Vefâü'l-Vefâ*, I, 256.
[30] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 285,

miz (sas) kendi mescidinin de temellerini çizdi, taşlar, kerpiçler, kereste-ler hazırlandı ve temele ilk taşı koyan kendisi oldu. Sonra Ebû Bekir, sonra Ömer, sonra Osman, sonra Ali ve diğerleri... [31]

Büyük bir gayret ve çaba ile mescid yapılmaya başlandı. Efendimiz (sas) ilk günden inşaat tamamlanana kadar bilfiil bu inşaatta çalıştı. Mescidin yapımında her sahâbî de elinden geldiğince çalıştı. O çalışanlardan birisi de Hz. Osman ve Hz. Ali'dir. Hz. Ali böyle şeylere alışıktır da Hz. Osman pek alışık değildir. Biliyorsunuz; zengin bir ailenin çocuğudur; tüccardır; nazik biridir; öyle inşaat işlerinden pek anlayan biri değildir. Böyle olmasına rağmen mescidin inşaatında o da vardır, o da çalışmaktadır. Ancak taşları götürürken, şöyle biraz kendinden uzak tutar, elbisesine değdirmemek için, bir de taşı yerine koyunca birkaç dakika elleriyle elbisesini temizlerdi. Böyle yapınca da Hz. Ali dört taş taşırken, Hz. Osman halen bir taş ancak taşımış olurdu. O anda Hz. Ali, Hz. Osman'a takılmak için şaka yollu ile bir şiir okur; şairdir ya... Şiirinin bir yerinde der ki: *"Mescitleri inşa etmede onun tozundan kaçanlarla, o tozu yutanlar hiçbir olurlar mı?"* Bu şiiri Hz. Ali okuyunca, Hz. Osman'ın biraz zoruna gider ama Hz. Ali'ye bir şey demez. O anda şiirin kimin hakkında söylendiğini bilmeyen Ammâr, o şiiri Hz. Ali'den duyar; zaten Hz. Ali'nin yarenleridir onlar; Hz. Ali'nin gölgesi gibi hep onu takip ederler. Ammâr şiiri duyunca, hoşuna gider; taşları taşırken bir taraftan da bu şiiri okur. *"Mescitleri inşa etmede onun tozundan kaçanlarla, o tozu yutanlar hiçbir olurlar mı?"* O anda Hz. Osman, bu şiiri bir de Ammâr'ın dilinden duyunca sinirlenir; "Ey Ammâr! Bu şiiri benim hakkımda mı söylüyorsun. Bir daha söyle de şu sopayı kafanda kırayım" der. Sahâbe arasında geçen bu tarz hadiseler, onların doğru anlaşılması için bizlere birer imkândır. Bizler onlardan bahsederken, Meleklerden bahsetmiyoruz onlar beşer olarak neler yapmışlar, nerelere varmışlar bu daha iyi anlaşılsın diye bahsediyoruz. Hz. Ammâr, Hz. Osman'dan böyle bir tepki görünce şaşırır, neden Hz. Osman'ın bu şiire kızdığını anlamaz, çünkü Hz. Ali'nin şiiri ilk onun hakkında söylediğini bilmiyordu.

[31] İbn Kesîr, *el-Bidâye*, III, 325.

Hz. Osman, Ammâr'a: "Şu sopayı kafanda kırayım!" sözünü söylerken Efendimiz de (sas) bu sözü duyar ve çok üzülür. Bir anda yüzünün rengi değişir, hoşnutsuz olduğu anında belli olur. Ammâr da fark eder, Efendimiz'in (sas) üzüldüğünü, o da Efendimiz'i (sas) üzdüm diye çok üzülür ve o anda: "Acaba ne yapsam da Allah Resûlü'nü (sas) güldürsem, memnun etsem" diye düşünmeye başlar. Aklına şöyle bir şey gelir: "İyisi mi iki taş taşıyayım ve hızlı hızlı taşıyayım; belki benim bu halimi görürse, en azından O'nu sevindirmiş olurum hem bana sorarsa neden iki taş taşıdığımı, derim ki biri benim için biri senin için Ya Resûlullah! derim böylece O'nu (sas) sevindiririm" der. Böyle de yapar Ammâr; iki taş alır eline koşa koşa bırakılması gereken yere bırakır; bir daha aynısını yapmaya koyulur. Efendimiz de (sas) anında Ammâr'ın bu halini fark eder. Taşları bıraktığı anda, Efendimiz (sas) der ki: **"Ey Ammâr! Ne yapıyorsun böyle! Bir yerini inciteceksin. Neden ikişer ikişer taşıyorsun? Öyle yapma herkes gibi birer birer taşı!"** [32]Bu söz karşısında Ammâr der ki: "Ya Resûlullah! Arkadaşlarım beni öldürecekler, kendileri birer birer taş taşırken, bana ikişer ikişer taş taşıttırıyorlar." Ammâr, Efendimiz'i (sas) güldürmek için böyle bir latife yapmak ister; Efendimiz'in (sas) güleceğini zannederken, birden o mübarek veche, yine hüzünlere kapı açar, şekli bir daha değişir; gaybın perdeleri kalkar ve o kutlu Nebi'nin (sas) lisanından şu cümleler dökülür: **"Hayır Ammâr, seni bu kardeşlerin öldürmeyecek. Seni bağî/ isyankâr bir topluluk öldürecek** [33]**ve senin bu dünyadan son nasibin bir kâse süt olacak."** [34]

Bu nebevî hakikatin ne anlama geldiği anlaşıldı mı? Efendimiz (sas) ne demiş oldu: Ammâr'ın doğru ile yanlışı birbirinden ayıran bir mihenk taşı olduğunu söyledi. Yani: *"Ammâr nerede ise hak orada, hak nerede ise Ammâr oradadır"* demiş oldu. Böylelikle Efendimiz (sas) ileride ortaya çıkacak olan fitnelerde kim haklı kim haksız bunu anlamak için Ammâr'ı bir mihenk taşı gibi kıldı. Ammâr b. Yâsir'in bu özelliğinden dolayıdır ki Tirmizî de geçen bir rivayette Hz. Aişe validemiz onun hakkında şöyle diyecekti: *"Ammâr ne*

[32] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned,* III, 91.

[33] Hadisin Buhârî'de geçtiği üzere metni şöyledir: *"Vah Ammâr'a! Onu bağî bir topluluk öldürecektir. Oysa o, onları cennete çağıracak, onlar ise onu cehenneme çağıracaklardır."* Buhârî, *Cihad ve's-Siyer,* 17.

[34] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 294-295; İbn Hişâm, *es-Sîre,* II, 142.

zaman iki şey arasında seçim yapmak üzere muhayyer bırakılsa, o hep zor ama doğru olanı tercih etmiştir." [35] İnsanların çoğu bunu bildiği için Ammâr'ın bir mesele hakkındaki reyi/fikri onlar için çok önemli olmuştur.

Mescidin inşasında bu sözleri Efendimiz (sas) söyler, onlarca sahâbî de bu sözleri orada duyar; aradan tam 36 yıl geçer; hicrî 37. yılda, Ammâr b. Yâsir, 93 yaşındadır; Hz. Ali'nin saflarındadır; imametin saltanata karşı mücadelesinde, karşı taraftan bir nasipsizin kılıçlarının hedefi olarak yaralanır ve gerçekten bu dünyadan son nasibi bir bardak süt olarak, şehadet şerbetini içer. [36]

İşte Ammâr b. Yâsir'in Mescid-i Nebevi'deki hatırası ve aldığı müjde, neticesinde de gelen şehadet böyledir. Onun Sıffin'daki şehadeti bir mihenk taşı olacak, o ana kadar kim haklı sorusuna cevap bulamayan niceleri için hakkın kimin yanında olduğuna dair ip uçları verecektir. Yani Ammâr şehit olurken bile sadece kendi yanındaki dostlarına değil, karşısındaki düşmana bile hakkı gösteren bir rehber olacaktı.

Medine Yılları

Mescid- Nebevi'nin inşası bitince, Efendimiz Mekke'den gelen muhacirleri, Medineli ensâra kardeş kılacaktı. Bir rivayete göre 50,[37] bir başka rivayete göre 93 kişiyi birbirleri ile kardeş edecekti.[38] Bu kardeş kılınma da Ammâr'm nasibine düşen isim, ümmetin sır küpü olan Huzeyfe b. Yemân olacaktı.[39] Âdeta Efendimiz (sas) ümmetin sırlarını sakladığı Ebû Huzeyfe'yi, yıllar sonra şehadeti ile hakkın mihenk taşı olacak olan Ammâr'a kardeş kılarak ikisinde var olan ihbar-i gaybilere işarette bulunuyordu. Bu iki kardeş birbirlerini çok sevecek, hayatlarının sonuna kadarda birbirlerinden ayrılmayacaklardı. Hatta Tebûk Gazvesi dönüşü, Münafıklar Efendimiz'e (sas) suikast yapacakları haberi Cebrail tarafından Efendimiz'e (sas) bildi-

[35] Tirmizî, *Menâkıb,* 34; Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ,* III, 89.
[36] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 301-302.
[37] İbn Sa'd, *Tabakât,* I, 238.
[38] Makrizi, *İmtaü'l-Esmâ,* I, 69.
[39] İbn Sa'd, *Tabakât,* I, 285.

rilince, Efendimiz'in (sas) hemen yanı başında olan bu iki isim gerekli tedbirleri alacaklardı. O gün Efendimiz (sas), bu iki kardeşe münafıkların isim ve özelliklerine dair bilgileri verecek, ama bunu sır olarak saklamalarını söyleyecekti. [40]

Mescid-i Nebevi'nin ve kardeşlik olayının gerçekleşme gününden sonra Ammâr b. Yâsir'in Medine hayatı hep Resûlullah'ın (sas) arkasında, iş için, görev için, hizmet için bekleyen biri olarak geçecektir. Efendimiz (sas) nerede ise, o orada olacak, gazvede ise Ammâr da o gazve de yerini alacak, sefer de ise o da sefer de yerini alacaktır. Sefer ya da gazve yoksa, bu sefer de Suffa Mektebi'nde ya da Mescid-i Nebevi'de ilim adına nasibini artıracaktır. Biz onu Bedir'de Uhud'da, Hendek'te, Hudeybiye'de Hayber'de Mûte'de Tebûk'ta, tüm gazvelerde görüyoruz; biz onu Batn-ı Nahle'de Zul'-Üşeyre'de Zatü'-r- Rika'da ve daha nice seriyyelerde görüyoruz. [41]

Onun Bedir gazvesindeki haline ait iki tablo aktarmak isterim. Kahramanca savaşmış o gün Bedir'in meydanında, üç ya da dört müşriği o öldürmüş; savaşın sonlarıdır haber alınır ki Ebû Cehil öldürülmüştür. Efendimiz (sas) olayı doğrulatır, sonra der ki: **"Bana Sümeyye'nin oğlunu çağırın!"** O gün orada, o meydanda Sümeyye'nin adı anılacaktı, çünkü ona işkence eden ve onu öldüren zalim bugün öldürülmüştü. Ammâr b. Yâsir hemen Efendimiz'in (sas) huzuruna geldi, hiçbir şey söylenmeden, gözlerden akan yaş her şeyi söyledi. Efendimiz (sas) yaşlı gözlerle Ammâr'a bakmış ve demişti ki: **"Ammâr! Anneni öldüren kişiyi, Allah bugün Bedir'de öldürmüştür!"** [42] O gün Sümeyye'nin ve Yâsir'in intikamını Allah mü'minlerin eliyle almıştı.

Diğer tablo ise bizzat kendi bize anlatmaktadır. Diyor ki Ammâr b. Yâsir: "Resûlullah (sas) ile beraber cinlere ve insanlara karşı savaştım. Beni Bedir kuyusuna gönderdi, insan şeklinde şeytana rastladım. Kapıştık, ben onu yendim. Yanımdaki mızrağımla ona vuruyordum. Bunun üzerine Allah Resûlü (sas) şöyle buyurdu: **"Ammâr kuyunun yanında şeytana rastladı ve**

[40] Bkz. İbn Kesîr, *el-Bidâye*, V, 261; Beyhakî, *Delâil*, V, 257.
[41] İbn Sa'd, *Tabakât*, I, 286; İbn Hacer, *el-İsâbe*, II, 1299; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, IV, 122, 123.
[42] İbn Hacer, *el-İsâbe*, XXIV, 2542.

onunla çarpıştı." Çok geçmeden dönüp ona durumu bildirdiğimde, şöyle dedi: "**İşte o çarpıştığın kişi, şeytanın ta kendisiydi.**" [43]

Cennet'in Özlediği Sahâbî

Efendimiz (sas) ile Ammâr b. Yâsir'in hatıraları çoktur. Meselâ; bir gün Efendimiz (sas) onun için şöyle buyuracaktır: "**Cennet şu üç kişiye müştaktır; yani üç kişiyi özlemektedir: Ali, Selmân ve Ammâr!**" [44]

Bir insanı cennet özler mi? Ya da bir insanı, cennet nasıl özler? Vallahi bunu bizim anlamamız çok da mümkün değil... Bu sözü ancak, cenneti çok iyi tanıyan biri söyleyebilir. Ancak bu sözü cennetin hangi insanlara kapılarını ardına kadar açıp: "gel gel" diyeceğini, gelmesi gecikince bekleyebileceğini bilen biri söyleyebilir. O biri kimdir? Sadece ve sadece Efendimiz'dir. (sas) Ondan başka kim bilebilir ki? Ona da Allah (cc) bildirmeseydi nereden bilecekti ki? Bilen biri olarak Efendimiz (sas) Ammâr'ın değerini böyle ifade ediyor.

O ne zaman huzur-u risalete girmek için izin istediğinde, Efendimiz (sas) ona izin vermiş ve Hz. Ali'nin rivayeti ile: *"Merhaba, Ey Tayyibi'l-Mutayyeb! /Ey temiz ve temizliği tasdik edilen kişi!"* [45]diye karşılamıştır. Hz. Ali bu söze şahit olduğu için ne zaman Ammâr'ı görse, onu bu sözlerle karşılamıştır. İfadenin güzelliğini görüyor musunuz?

Yine bir gün Efendimiz (sas) Ammâr'a şöyle bir bakmış, sonra: "**Ey Ammâr! Vallahi sen kemiklerine, iliklerine kadar iman kesilmişsin**" demiştir. [46] Yani "iman sadece senin dilinde kalmamış, tüm benliğine sirayet etmiştir" demiştir. İşte imanı tüm kemiklerine ve hücrelerine kadar yayan biri olan Ammâr'dan, Efendimiz (sas) böyle razı ve memnun bir şekilde gitmiştir. Öyle razıdır ki biri O'nun (sas) yanında Ammâr'a bir şey söylense, hemen Efendimiz (sas) Ammâr'ın yanında yer alır ve o söz sahibini uyarırdı.

[43] Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid,* IX, 293.
[44] Tirmizî, *Menâkıb,* 33; Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n- Nübelâ,* III, 89.
[45] Tirmizî, *Menâkıb,* 34; Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n- Nübelâ,* III, 89.
[46] Nesâî, *İman,* 17; Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n- Nübelâ,* III, 89.

Meselâ bir sefer sırasında Halid b. Velid ile Ammâr arasında bir hadise üzerine tartışma yaşanmıştı. Olay Efendimiz'e (sas) intikal edince, Efendimiz (sas), Ammâr'ı öven ve haklılığını dile getiren sözler söylemişti. Efendimiz (sas) buyurmuşlardı ki: "Kim Ammâr'ı hakir görürse, Allah da onu hakir görür. Kim Ammâr'a hakaret ederse, Allah da ona kötü muamele yapar. Kim Ammâr'in eksiğini çıkartmaya çalışırsa Allah da onun eksiğini meydana çıkartır!" [47] Bunun üzerine Halid b. Velid, hemen Ammâr'dan özür dilemiş ve helallik almıştı.[48] Onun Efendimiz (sas) ile hayatı hep böyleydi.

Halifeler Döneminde

Biz Ammâr b. Yâsir'i, Hz. Ebû Bekir döneminde irtidat hareketlerinde ve peygamberlik iddiasında bulunan yalancı Müseyleme ile yapılan Yemame savaşında görüyoruz. O savaş esnasında Ammâr, kulağının birini kaybetmiştir. Kopan kulağını eline almış ve o esnada asabiyetin bir araya getirdiği Müseyleme ordusu tarafından dağıtılan İslâm ordusunu yeniden toparlamak için yüksek bir yere çıkmış, kopan kulağım havaya kaldırmış şöyle haykırmıştır: *"Toplanın Ey Müslümanlar toplanın! Bakın ben Ammâr'ım! Size cennetten davet var!"*[49] Neden böyle diyor Ammâr? Çünkü o gün için yaşayan insanların çoğunun bildiği bir hakikat var ki Ammâr'ın olduğu yerde batıl olmaz, Ammâr'ın olduğu yerde sadece hak olur. Hakka davet ise aslında cennete davettir. Bundan dolayı da Ammâr b. Yâsir, kendini nazara vererek insanları hak adına sebata çağırmıştır. Netice de İslâm askerlerinin lehine olmuştur. O günden sonra Ammâr'ın bir kulağı yoktur. Bir gün cahillerden biri Ammâr b. Yâsir'e, kesik kulak, kulaksız diye kınayıcı bir söz söyler. Bu söz üzerine Ammâr der ki: *"Ey Falan! Beni öyle bir şey ile kınadın, ayıpladın ki ben o kesik dediğin kulağı Allah ve Resûlü uğruna feda etmişim. Eğer bu bir ayıpsa, ben bu ayıbı taşımakla iftihar ediyorum!"* [50]

Hz. Ömer döneminde de o hep en ön saflardadır. Bira ara Hz. Ömer onu Kûfe'ye vali olarak tayin etmiştir. Sonra çeşitli mülahazalarla onu az-

[47] Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid,* IX, 294.
[48] Ahmed b.Hanbel, *el-Müsned,* XXVIII, 12; İbn Hacer, *el-İsâbe,* II, 1300.
[49] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 290.
[50] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 290-291.

letmiştir. Hz. Ömer, Ammâr'ı azlettiği günlerde karşısına gelince: *"Seni azlettiğime kızmadın değil mi?"* demiştir. Ne demiş biliyor musunuz Ammâr b. Yâsir: *"Beni valiliğe atadığın zaman sevinmedim ki azlettiğine de üzüleyim!"* [51] İşte Ammâr'ı, Ammâr kılan bir hususiyette bu olsa gerek...

Hz. Osman döneminde de o hep gözdedir, hep hayırlı işlerin önündedir. O günler Emevilerin devlete hâkim olmasını en sert eleştiren isimlerden biri de odur. Hz. Osman, onu Mısır'daki olayları araştırması için bir müfettiş olarak gönderecektir. Ama ne yazık ki olaylar durulmayacak ve en son Hz. Osman'ın şehadeti ile iş neticelenecektir. [52]

Zor Günlerde Hz. Ali'nin Yanında

Asıl biz Ammâr b. Yâsir'i ilerleyen yaşına, dikkat edin o günler yaşı 90'na merdiven dayamıştır; buna rağmen Hz. Ali'nin yanında görüyoruz. Ammâr, Hz. Ali'nin o zorlu hilafet döneminde daha aktif bir şekilde, İslâm toplumunun ıslahı adına çırpınışlarına şahit oluyoruz. Onun Hz. Ali'ye karşı çok farklı bir muhabbeti vardır. O hep Hz. Ali'nin arkasındadır, yanındadır. Aralarında 36 yaş olmasına rağmen, Ammâr b. Yâsir bu kadar yaş Hz. Ali'den büyük olmasına rağmen, Hz. Ali onun için çok farklı bir noktada durmaktadır. Neden böyledir? Bunun sebebini anlayacağımız bir hadisi Ammâr bizzat kendisi bize nakleder. Der ki Efendimiz (sas) bir gün şöyle buyurmuşlardır: **"Ey Ali! Hak Teâlâ sana herkeste bulunmayan bir zînet vermiştir ki bu, zühddür. İşte bu zühd sende olduğu müddetçe, ne sen dünyadan ve ne de dünya senden hiçbir şeye erişemeyecektir."** [53] Bu sözü duyan Ammâr b. Yâsir, Hz. Ali'nin yanında yer almayacak da nerede alacak değil mi? Kendisi de bir zühd kahramanı olan Ammâr, zühdün muallimi olan Hz. Ali'ye karşı hep sadâkat içerisinde olacaktır.

Onu biz, bir kardeş kavgası olan Cemel'de görüyoruz. Gözünde yaş, Aişe annemizin karşısında ona olan saygısını ifade ediyordu. Sonra Kûfe'ye gittiğinde bazı cahiller Hz. Aişe hakkında ileri geri konuştuklarını duyunca

[51] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 293.
[52] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 291.
[53] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, XXVIII, 12.

onlara diyor ki: *"Vallahi Aişe tüm mü'minlerin annesidir. Ne yapalım ki Allah bizi onunla, onu bizimle imtihan ediyor! Sizi de bizlerle imtihan ediyor! Allah'a mı itaat edeceksiniz yoksa şahıslara mı görmek istiyor!"* [54]

Sıffin savaşında Ammâr b. Yâsir, yine Hz. Ali'nin saflarındadır. Yaşı, hicrî olarak 96, miladî olarak 93'dür. [55]Bir insan bu yaşta ne işi vardır savaş meydanında... Bu akıl işi değildir değil mi? Bakın anlayamıyoruz, 60 yaşında, 70 yaşında evine kapanan tek işi evden camiye camiden eve gitmek olan bugünün insanları olarak, 93 yaşında bir insanın Medine'den kalkıp ta Suriye'ye, Sıffın denen yere gelmesini... [56] Ama anlayalım; eğer yapılan iman hakiki bir iman ise ortaya çıkacak olan netice budur. Çünkü hakiki iman, insanı yatırmaz; hakiki iman, insanı hakikatin yolunda mücadeleye zorlar. Ammâr b. Yâsir hakiki imanı elde etmiş biri olarak hakkın, hakikatin Hz. Ali'nin yanında olduğunu görmüş, durur mu artık? Son nefesine kadar hak adına gayretini devam ettirecektir.

Şehit olacağı günün sabahı Hz. Ali'ye sarılmıştır, âdeta vedalaşır gibi... Demiştir ki: "Ey Ali! Bugün Allah Resûlü'ne (sas) kavuşma günüdür, O'na kavuşmak beni sevindirirken, senden ayırmak ise beni üzmektedir." Hz. Ali bu sözleri duyunca, duygulanmış, âdeta beni nereye bırakıp gidiyorsun diye ona sarılmıştır. O anlara askerlerden biri elinde bir kâse ile Ammâr'a, süt ikram etmiştir. O sütü içince Ammâr şunu diyecektir: *"İşte bu benim dünyadan son nasibimdi!"* [57] Bilenler biliyordu bu sözlerin anlamını; ama bilmeyenler bir şeyler anlamıyorlardı.

Sütü içtikten sonra Ammâr b. Yâsir, kılıcını eline aldı, atının üzerine bindi; saltanat ve dünyevi menfaat için oraya gelen Şam ordusunun üzerine daldı. Yiğitçe savaştı. Savaşın bir yerinde, Şam ordusu içerisinde bulunan bir nasipsiz arkadan yaklaşarak, Ammâr b. Yâsir'e kılıç darbelerini indirdi.[58] O anda yere yıkılan Ammâr, çok özlediği Efendimiz'e (sas) doğru yürüdü.

[54] Buhârî, *Kitabü'l-Fiten*, 18.
[55] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 301-302.
[56] Sıffin, Fırat nehrinin batı kıyısında, o günlerde Halep toprakları içinde Rakka ve Menbec şehirleri arasında bulunan, İranlılara ait eski bir şehirdir. Bkz. el-Hamevî, Yakût, *Mu'cemü'l-Büldân*, III, 414.
[57] Belâzürî, *Ensabü'l-Eşrâf*, III, 96; İbn Kuteybe, *İmâme*, I, 110.
[58] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 301-302.

Ammâr b. Yâsir'in yere düşmesi ile savaş meydanında o günden 36 yıl önce Efendimiz'in Medine'de verdiği haber, bilenlerin dili ile yankılanmaya başladı. Neydi o nebevî haber: **"Ammâr, seni bağî/ isyankâr bir topluluk öldürecek ve senin bu dünyadan son nasibin bir kâse süt olacak!"** [59]

Tüm hayatı hakkın yanında olmak olan Ammâr, Sıffın'da da amacı sadece ve sadece akide olan, hak olan hakikat olan Hz. Ali'nin saflarında cennete yürüyordu. O haliyle de: "Sadakte Ya Resûlullah!" diyerek bu dünyadan çekip gidiyordu. Araplar derler ya: "Her insana isminden bir nasibi vardır." diye... Dedik ya Ammâr'ın kelime manalarından biri "bir iş için vazifelendiren, yani memur kılınan" diğeri ise "bir yeri imar eden, hatta mamur eden" demektir. Gerçekten o risalet davası için memur kılınan bir yiğitti ve hayatı imar etmek için ciddi gayret gösteren bir usta olmuştu.

Sıffın'ın meydanına onun kanlı bedeni düşünce, Hz. Ali hemen koşup gelmiş, gözyaşları içerisinde Ammâr'ın başını göğsünün üzerine bastırmış, orada gözyaşları dökmüştü. 93 yıllık uzun ve bereketli bir hayat böylece Sıffın'ın meydanında nihayete ermişti.

Hadis Rivayetlerindeki Yeri

Ammâr b. Yâsir (ra) bize çağın Ebû Cehillerinin karşısında Ammârca duruşun ne olduğunu hayatı ile öğreterek gitti. Hayatı bize örnek olduğu gibi kendi sözleri ve Efendimiz'den (sas) bize aktardığı hadisleri de örnek oldu. Sözlerine ve rivayet ettiği hadislerine dair birer örnek size verip, onun hayatından alacağımız mesajlarla sözlerimi noktalamak istiyorum.

Bugün kaynaklarımızda Ammâr b. Yâsir'in kendi sözlerine dair birçok rivayet görmekteyiz. Onlardan birini İmam Buhârî *Sahih*'inde bize aktarır. Söz kişinin aynasıdır ya, bu sözünün üzerinden Ammâr'ın nasıl bir şahsiyeti olduğunu da anlarız. Der ki: *"Üç şeyi her kim bir araya getirebilirse, hakiki imanı elde etmiş olur."* Nedir bunlar?

1- Kendi aleyhine de olsa insafı elden bırakmamak

2- Selamı hiç kimseden esirgememek

[59] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 294-295; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 142.

3- Yoklukta da varlıkta da sadaka vermek, infak etmek [60]

Bir tek bu sözü bile Ammâr b. Yâsir'in şahsiyetini anlamamız bakımından bize yeterli ip ucu olmaz mı? *Adalet, Selam ve İnfak...* Daha ne olsun değil mi?

Onun rivayet ettiği hadislere gelirsek, bugün hadis külliyatımız içerisinde, onun bize aktardığı hadis sayısının 62 olduğunu görürüz.[61] Çok değişik konular da Ammâr b. Yâsir, bize Efendimiz'den (sas) duyduğu hakikatleri aktarır. Onun bize aktardığı hadislerden biri teyemmüm hadisidir. Başta Buhârî ve Müslim olmak üzere onlarca kaynakta geçen bu rivayette Ammâr b. Yâsir diyor ki: "Resûlullah (sas) beni bir vazifeyle yola çıkarmıştı: Sefer esnasında cünüp oldum, su da bulamadım. O güne kadar böyle bir durum ile karşılaşınca ne yapılacağına dair Efendimiz (sas) bize herhangi bir şey söylememişti. Bunun üzerine ben de kendimi yere attım toprakla temizlenmeye çalıştım. Sonra Resûlullah'a (sas) gelip durumu, kendisine arz ettim. Bana: **'Öyle yapmasaydın da şöyle yapsaydın kâfi idi!'** dedi ve ilk kez teyemmümü bize gösterdi. İki avucuyla yerde ki toprağa bir vurdu, sonra avuçlarını çırptı, sonra soluyla (sağ) avucunun sırtını veya sol avucunun sırtını (sağ) avucuyla mesh etti. Sonra da onunla yüzünü de mesh etti."[62]

İbadet hayatımız için önemli olan teyemmümü böylece Efendimiz (sas) öğretti, Ammâr b. Yâsir de bu hadiseyi ölümsüzleştirerek bizlere nakletti.

Onun 93 yıllık bereketli hayatının bir bölümünü burada sizlere anlatmaya çalıştık. Onun bereketli hayatının birçok sayfasını aktaramadığımızı da itiraf edelim. Rabbim azımızı, çoğa saysın ve aktarılan hakikatlerden hepimizi nasiplendirsin.

[60] Buhârî, *Kitabü'l-İman*,19.
[61] İbn Hazm, *Cevâmiu's-Sîre*, s. 260.
[62] Buhârî, *Teyemmüm*, 7,8; Müslim, *Hayd*, 110; Ebû Dâvûd, *Kitabu't-Taharet*, 123; Nesâî, *Tahâret*, 201.

AMMÂR B. YÂSİR'İN HAYATINDAN MESAJLAR

- Allah'ı ve Resûlü'nü sevindirecek, memnun ve razı edecek salih amellerin sahibi ol ki cennet seni özlesin, sana kavuşacak günün hasreti ile beklesin.
- Her daim hakkın ve hakikatin yanında yer al ki adın hakikat ile anılsın; dost-düşman herkes seni hakikatin miherik taşı olarak tanısın.
- İmanının hakikatlerini sadece dilde bırakmayıp, yüreğinin derinliklerine iyice yerleştir ki kemiklerine, iliklerine kadar iman kesilesin; yatanlardan değil, iman davası uğruna koşanlardan olasın.
- Ne elde ettiğin makama, ne kaybettiğin dünyalığa takılma ki gerçek manada zahitliği elde edesin, büyüklerin azığı olan zühdü hayatına hâkim kılasın.
- Kendi aleyhine de olsa insafı elden bırakma, selamı hiç kimseden esirgeme, yoklukta da varlıkta da infakına devam et ki Ammâr gibi risalet davasının memuru, hayatın ise mimarı olabilesin.